

Täysistunto

Torstai 7.3.2019 klo 16.02—20.58

10. Hallituksen esitys laiksi kansalaisuuslain muuttamisesta ja eräksi siihen liittyviksi laeiksi

Hallituksen esitys HE 272/2018 vp
Lakialoite LA 12/2018 vp
Valiokunnan mietintö PeVM 13/2018 vp

Toinen käsittely

Ensimmäinen varapuhemies Mauri Pekkarinen: Toiseen käsittelyyn esitellään päiväjärjestyksen 10. asia. Nyt voidaan hyväksyä tai hylätä lakiehdotukset, joiden sisällöstä päätettiin ensimmäisessä käsittelyssä.

Keskustelu

20.22 **Jani Mäkelä ps:** Arvoisa puhemies! On sinänsä hyvä, että tämä pitkään odotettu lakiesitys nyt sitten etenee. Toki valitettavasti tämä on varsin myöhässä ja käsittelee varsin suppeasti vain Suomessa tehtyjä mainittuja tekoja, mikä on ryhmänä hyvin pieni, eikä suinkaan esimerkiksi kansainvälistä terrorismia, jonka uhasta juuri tänään viimeksi kyselytunnilla varsin kattavasti puhuttiin.

Tässä on ongelmallista se, että kansalaisuuden voi sinänsä menettää vain, jos on jonkun maan kansalainen Suomen kansalaisuuden ohella. Eli periaatteessa se, että joku on vain Suomen kansalainen, suojelee täysin tämän lain vaikutuksilta. Tässä törmätään taas vaihteeksi perustuslakiin ja kansainvälisiin sopimuksiin, ja herääkin sellainen kysymys, mahtavatko perustuslaki ja kansainväliset sopimukset olla tämän ajan uhkien tasolla, jos tällaisiin ongelmiin koko ajan törmätään, ja voisiko niitä muuttaa, koska muutettiinhan juuri perustuslakia myöskin tiedustelulakien voimaan saamisen mahdollistamiseksi. Jos tällaiset ilmeisen terveen järjen vaatimat lakimuutokset, kuten se, että terroristilta voitaisiin viedä kansalaisuus, törmäisivät perustuslakiin ja kansainvälisiin sopimuksiin, niin kyllä minun mielestäni ensimmäisenä niitä sopimuksia ja lakeja pitäisi tarkastella eikä kyseenalaistaa sitä tervettä järkeä.

20.23 **Timo Heinonen kok:** Arvoisa herra puhemies! Pidän myönteisenä sitä, että tämä lainsäädäntö on eduskunnassa, ja tässä siis kansalaisuuden voisi menettää henkilö, joka on kaksoiskansalainen, eli hänellä on Suomen kansalaisuus ja joku toinen kansalaisuus. Tässä tapauksessa henkilö voisi menettää tuon Suomen kansalaisuuden, jos hän syyllistyisi maanpetokseen, valtiopetokseen tai Suomea kohtaan tehtyyn terroririkokseen, josta tuomio olisi, jos muistan oikein, vähintään viisi vuotta. Pidän tätä hyvänä, mutta tämä on valitettavasti tässä vaiheessa jo osoittautumassa riittämättömäksi.

Pöytäkirjan asiakohta PTK 172/2018 vp

Meillä on julkisuudessa ollut aivan näinä päivinä henkilöitä, jotka ovat matkustaneet terroristisissa tarkoituksissa Syyriaan ja Irakiin terroristijärjestö Daeshin, jota kutsutaan myös Isisiksi, riveihin, ja viime päivinä on kerrottu naisesta, jota on mediassa kutsuttu Sannaksi, ja hänestä on annettu minun mielestäni kyllä hivenenkin vääränlaista kuvaa. Jos aikuinen ihminen on matkustanut tällaisen terroristijärjestön alueelle, niin on kovin väärin puhua hänestä Isis-vaimona tai Isis-morsiamena. Kyllä hän on terroristi silloin yhtä lailla kuin ne miehetkin, jotka siellä ovat, ja itse asiassa näiden naisten roolia on mediassa valitettavasti Suomessakin vähätelty. Pidän välttämättömänä, että meidän lainsäädäntöämme päivitetään niin, että me pystymme estämään myös näiden henkilöiden paluun Suomeen ainakin niissä tilanteissa, että kyseisillä henkilöillä on kaksoiskansalaisuus, jolloin he menettävät Suomen kansalaisuuden, ja toisaalta etsimme myös keinoja siihen, että jos tämäntyyppiset henkilöt, jotka eivät ole mitään Isis-vaimoja vaan terroristeja itsekin, Suomeen sieltä palaavat, niin heidät pystytään ottamaan kiinni ja saattamaan täällä sitten tuomittaviksi.

Pidän tärkeänä ensisijaisesti sitä, että nämä henkilöt tuomittaisiin siellä, missä he ovat rikoksiin syyllistyneet, eli tässä tapauksessa Syyriassa ja Irakissa, mutta jos heistä joku Suomeen pystyy palaamaan, niin heidät pitää täällä tietenkin ottaa turvallisuussyistä kiinni ja saattaa vastuuseen teoistaan Suomen oikeudessa.

Meiltähän noin 80 aikuista ja noin 30 lasta on lähtenyt näille alueille, ja haluan nyt vielä tähän loppuun todeta, että lasten kohdalla tietysti on tarpeen eri tavalla näitä tilanteita käsitellä, sillä he eivät ole sinne pystyneet itse tätä matkustuspäätöstä tekemään, mutta aikuiset miehet, aikuiset naiset ovat lähteneet sinne terroristijärjestön riveihin, ja niin heitä kohdeltakoon. Heidä ei pidä sieltä auttaa takaisin Suomeen eikä heidän asemaansa [Puhemies koputtaa] pidä täällä Suomessa millään tavalla olla vahvistamassa tai turvaamassa. Heidät pitää tuomita niistä teoista, joihin he ovat syyllistyneet.

20.27 Sari Essayah kd: Arvoisa puhemies! Tuossa ensimmäisessä käsittelyssä keskustelimmekin siitä, millä tavalla tämä lainsäädäntö nyt tässä tilanteessa, kun näitä vierastaistelijoihin on palaamassa, voisi auttaa, mutta itse asiassa se ei voi auttaa, koska takautuvaa lainsäädäntöä meillä ei sinällänsä ole.

Mutta on hirveän tärkeää, että tämä lainsäädäntö nyt astuu voimaan ja antaa yhden tällaisen mahdollisuuden tarttua näihin erittäin vakaviin rikoksiin, jotka ovat maanpetosrikkoksia tai tällaisia terrorismirikoksia. Ja kansalaisuuden menettäminen siinä tapauksessa, että henkilöllä on myöskin toisen maan kansalaisuus, on ehdottomasti hyvä asia.

Mutta niin kuin täällä kollegat ovat puheenvuoroissaan sanoneet, näitten vierastaistelijojen kohdalla huomaamme, että tarvitaan vielä tiukempaa lainsäädäntöä ja juuri mahdollisuuksia vaikuttaa silloin, kun henkilöä, jolla on Suomen kansalaisuus, ei ole voitu estää palaamasta Suomeen. Ja harva, joka on tulossa sieltä takaisin, tuskin ilmoittaa rajavartiolaitelle, että olen muuten tulossa Suomen kansalaisena suoraan tuolta terroristiväyhykkeeltä taistelemasta, harva itse itsensä ilmoittaa. Näitä tänä päivänä aiemmin käsiteltyjä tiedustelulakeja tässä tietysti toivon mukaan pystytään hyödyntämään sen suhteen, minkälaisessa tarkoituksessa ihmiset tuolla maailmalla ovat olleet liikenteessä.

Mutta tässä on paljon puhuttu juuri näistä ihmisistä, vaimoista ja lapsista, ja jaan tämän edustaja Heinosen näkemyksen siitä, että täysi-ikäiset ihmiset kyllä yleensä tietävät, minkälaisiin paikkoihin ovat lähdössä. Toki tietenkin joissakin kulttuureissa voi olla kyllä tilanne se, että siinä ei ole välttämättä toisella osapuolella niin suurta päätösvaltaa omasta elämästä vaan se voi olla melko lailla pakotettukin tilanne, erityisesti lasten kohdalla. Hei-

Pöytäkirjan asiakohta PTK 172/2018 vp

dän kohdallaan on tärkeää, että lastensuojelutoimenpiteet astuvat voimaan, mikäli nämä lapset Suomeen sieltä sitten palaavat, ja varmasti he tarvitsevat ennen kaikkea turvaa, mahdollisesti huostaanottoa.

Myöskin ykköskäsittelyssä puhuin siitä, että täytyy huomioida, että meillä sosiaaliturvaetuuksia maksetaan näille henkilöille, ja silloin voidaan myös ajatella, että tietyllä tavalla meidän sosiaaliturvaetuuksillamme on voitu olla edistämässä tällaisia Isisin tapaisia järjestöjä ja niitten työtä. Nämä ihmiset, jotka ovat siellä — vaimot tai morsiamet, joita tässä on haluttu nostaa erilliseksi ryhmäksi — omalla toiminnallaan edesauttavat sitä terroristista toimintaa. Ja siinä mielessä heidän kohdallaan pitää kyllä hyvin tarkasti katsoa, mitä he ovat siellä olleet tekemässä ja minkälaisiin toimenpiteisiin he ovat osallistuneet.

Tänään on tullut tieto siitä, että tällainen ad hoc -tribunaali elikkä tällainen tuomioistuin oltaisiin perustamassa. Se on erittäin hyvä, koska nyt ympäri Eurooppaa näitä palaajia on, ja sen takia on järkevää, että heille tuli tällainen erikoistuomioistuin, jossa sitten voitaisiin käydä nämä rikokset läpi. [Puhemies koputtaa] On mahdotonta, että siellä paikan päällä heitä tuomittaisiin, koska näissä maissa yleensä nämä oikeuslaitokset [Puhemies koputtaa] eivät ole toimintakuntoisia.

20.30 Jani Mäkelä ps: Arvoisa puhemies! Tuohon edustaja Essayahin huomioon tuosta rajalle tulemisesta ja siinä ilmoittautumisesta: Uskon tai ainakin toivon, että kyllä maamme viranomaisilla on kohtuullinen selvyys siitä, keitä on vierastaistelijoina lähtenyt, ja heistä on pidetty kirjaa ilman heidän omaa ilmoittautumistakin. Toki tiedustelulainsäädäntö ja siinä tulevat oikeudet parantavat tätä tilannetta ja tiedonsaantia sen suhteen.

Pieni huomio valiokunnan perusteluihin: Täällä on lause: ”joissa rikoksen lainvoimaiseksi tulosta olisi kulunut yli viisi vuotta”. Noinkohan tuossa olisi jonkinlainen ajatusvirhe, koska tuskin rikokset tulevat lainvoimaiseksi. En tiedä, oliko tätä asiaa aikaisemmin huomioitu.

Vielä yhtenä huomiona se, että kun tässä oli mukana tämä lakialoite — Ville Tavio ynnä muut: Lakialoite laiksi kansalaisuuslain muuttamisesta —, niin ihmettelen, että nyt kun tämä kansalaisuuslaki muutenkin oli auki, miksei tätä lakialoitetta siitä, että kansalaisuuden saamisen edellytyksenä olisi kymmenen vuoden oleskelu, voitu ottaa tähän lakiin mukaan. Se sinänsä liittyy tähän asiaankin siinä mielessä, että nyt jos jollakin on vain Suomen kansalaisuus, niin, kuten sanottua, hän on täysin suojassa tältä kansalaisuuden menettämiseltä, ja jos sen Suomen kansalaisuuden ylipäänsä saisi myöhemmin, niin näitä henkilöitä, joilla olisi kaksoiskansalaisuus tai — mikä pahinta — pelkkä Suomen kansalaisuus, olisi epätodennäköisemmin ja vähemmän. Yleensäkin ajattelen niin, että Suomen kansalaisuus ei ole ulkomaalaisille oikeus, vaan se on etuoikeus, ja se ei ole mikään automaatio, vaan se on palkinto.

Keskustelu päättyi.

Eduskunta hyväksyi ensimmäisessä käsittelyssä sisällöltään päätetyt, hallituksen esitykseen HE 272/2018 vp sisältyvät 1.—4. lakiehdotuksen. Eduskunta pysyi ensimmäisessä käsittelyssä tekemässään päätöksessä lakialoitteeseen LA 12/2018 vp sisältyvän lakiehdotuksen hylkäämisestä. Lakiehdotusten toinen käsittely päättyi. Asian käsittely päättyi.